

Privaatsus internetis: arengutrendid

Tänane internet on umbes 15 aastat vana ja see areneb uskumatu kiirusega. Lisaks võimalustele pakub see kiirus ka ohtusid ning üks oluline teema on seotud kasutajate privaatsusega (inglise keeles “privacy”). Püüame hetkeolukorrast distantseeruda – mõtleme, millised on lähituleviku arengutrendid ja mis ootab meid ees.

Ühel konverentsil pool aastat tagasi rääkisin sarnasel teemal – interneti arengutrendidest. Prognoosisin, et lähitulevikus hakkavad lennukompaniid kasutama sotsiaalseid võrgustikke, mille kaudu koguvad meie kohta oluliselt rohkem andmeid. Lennu ajal suudavad nad mulle vaatamiseks pakkuda filme, mida ma pole varem näinud ja mis peaksid mulle 90% tõenäosusega meeldima, soovivad hotelle, mis vastavad minu reisiharjumustele ja pakuvad isegi kõrvalistmeid inimestele, kes sobivad mulle reisikaaslasteks paremini.

Üleeile saabus minu postkasti kiri KLM-ilt, kes teatas oma uue sotsiaalse võrgustiku käivitamisest. Sai nimi on Bluenity.com ja selle eesmärk on “avastada oma reisikaaslasi, küsida nende käest nõu ning nendega tuvuda”. Ja mitte ainult lennukis.

Internet platvormina

Internet muutub iga päevaga. Ilmuvad uued saidid ning mis palju tähtsam, muutuvad kontseptsioonid. Veel kolm aastat tagasi kaitsesid suured interneti keskkonnad oma kasutajate baasi iga hinnaga. See tundub üsna loogiline – just nii käituvad suured firmad oma klientidega. Täna on olukord hoopis teine.

Suured keskkonnad avavad juurdepääsu oma kasutajate baasile. Nad näevad, et potentsiaalne sünergia on konkurentsiohtudest palju tähtsam. Ühel päeval avastad sa oma lemmik internetipoes, et nüüd saad ostude üle arutleda oma sõpradega sotsiaalsetest võrgustikest. Ja et sinu mobiiltelefoni iluvad ka sinu kontaktide värsked pildid erinevate saitide kontodelt. Selleks pakuvad suured tegijad erinevaid standardeid: Open ID, Open Social, Facebook API, Google Friend Connect...

Need standardid on teada- tuntud “web 2.0”-i lapsed. Täna on 99% interneti andmetest struktureerimata ja nende riskasutamiseks peavad andmete omanikud palju vaeva nägema. Tulekul on aga juba web 3.0, mida interneti looja Tim Berners Lee nimetas “õigeks internetiks”. See on niinimetatud “semantiline veeb”, mis sisaldab struktureeritud andmeid ja mille sisust saavad aru ka arvutid.

Tuleme tagasi KLM-i juurde. Tõepoolest, minu stsenaariumist on asi veel kaugel, aga kas integreerumine globaalsete sotsiaalsete võrgustikega võtab KLM-il palju aega? Ma ei usu.

Internet igal pool

Jällegi, kolm aastat tagasi oli internet enamasti ühes kohas – sinu arvutis. Üldjuhul tavaline desktop, mis seisis kogu aeg ühes kohas laua all. Jah, olid ka WAP-rakendused mobiiltelefonidele ja isegi mingisugune interneti televisioon, aga need asjad olid oma ebamugavuse tõttu meinstriimist väga kaugel. Sellest ajast on aga pärit “kolme ekraani” või “360 kraadi” kontseptsioon, mida propageerisid telekomid ning telefirmaid – internet peab olema igal pool: arvutis, mobiilis, televiisoris.

Täna ei ole see kõik enam lihtsalt ilusad sõnad – tegemist on reaalsusega. Desktopid muutuvad nishikaubaks – inimestel on nüüd sülearvutid, mida nad saavad igale poole kaasa võtta. Uued telefonid pakuvad mugavat internetikasutamist peaaegu igas maailma paigas. Ainuke asi, mis ei taha nii

kiiresti muutuda on televisioon, aga ka see on aja küsimus.

Raske öelda, kas televisioon kolib varsti interneti või interneti televisiooni. Internetiteleviiooni rakendus Joost pole suurt edu saavutanud ja ka vastupidine lähenemine (Web TV, Yahoo TV jne) pole suurt populaarsust kogunud – siiski muutub televisioon oluliselt interaktiivsemaks juba paari aasta pärast. Infrastruktuuri tase on peaaegu piisav juba täna ja ka inimeste harjumused on tunduvalt muutunud – paljud eelistavad oma lemmiksaateid vaadata internetist.

Aga see selleks. Kiire konvergens mõjutab ka andmete käsitlemist. Kuidas tunduks tutvumisteenus, mis leiab sulle kaaslase näiteks konverentsisaalist, kus sa praegu viibid – kusjuures mitte ainult ei näita sulle tema pilti vaid ka ütleb, et ta on 15 meetri kaugusel (vaata vasakule). See ei pea olema puhas dating – kui tegemist on ärikonverentsiga, võid sa näiteks leida investori oma uue projekti jaoks.

See ei ole ulme – sellised rakendused eksisteerivad juba täna. Paljudel on kaasas telefonid, mis omavad ühendust internetiga ja positioneerivad omaniku GPS-i kaudu. Sa võid leida lähima restorani ja lugeda, mida teised sellest arvavad, võid vaadata pilte, mis on tehtud lähimbruses (ma mõtlen, päris lähimbruses – 50 meetrit, näiteks) ning tutvumisvõimalusi olen ma juba vist maininud.

See areng on kiire. Liiga kiire, et inimesed suudaksid läbi mõelda, mida see võib kaasa tuua. Nii et kui ma jalutan näiteks Londoni Camdenis ja tahan näha teiste poolt tehtud pilte vaatamisväärtustest, näen ma mitte ainult vaatamisväärsusi vaid ka magamistubasid 50-meetri raadiuses. Koos omanikega. Kas nad tõepoolest tahaksid mulle neid pilte näidata? Ma pole selles kindel.

Dr. Jekyll ja Mr. Hyde

Kirjanikud on läbi aegade kirjeldanud süngeid antiutoopiaid – inimesed satuvad üksikule saarele või inimkonnaga juhtub midagi traagilist – ja inimeste moraal muutub, tänase ühiskonna poolt aktsepteeritud väärtushinnangud kaovad päeva pealt. Kas see on tõsi – kas kogu see paks tsivilisatsiooni glamuur ei pea kaua vastu?

Kui vaatame, mis toimub internetis, siis vastus sellele küsimusele on kindlasti “jah”. Vanadele ja värsketele kasutajatele tundub internet uue maailmana, kus ei kehti ühiskonna poolt peale surutud reeglid. Kus sa võid romantilisele kohtingule minna inimesega, keda sa ei tunne – ja mitte lihtsalt ei tunne, vaid ka tema vanuse ja isegi soo suhtes võid sa karmilt eksida. Kus võib tulla tipp-poliitiku juurde ja öelda, et ta on kole ja loll riigireetur. Kus inimesed kirjutavad oma maja seina peale, et kogu nende perekond on läinud puhkusereisile ja et nad tulevad tagasi kahe nädala pärast.

Varem või hiljem selgub, et teine, meie päris-maailm, pole kuhugi kadunud. Ta tervitab sind sinu esimese pimekohtingu masendavate tulemustega, KaPo visiidiga või paljaks varastatud korteriga, mis tuletab sulle meelde, et ka vargad võivad sinu blogi postitustega tutvuda. Sa avastad, et sinu erootilised pildid on vabalt kättesaadavad ka sinu potentsiaalsele tööandjale ja tema millegipärast ei arva, et “päris-sinuga” ei oma nad midagi ühist.

Kui inimeste jaoks kaob interneti uudsus ja sellest saab osa meie tavaelust, kaob ka enamused internetiga seotud probleemidest. Seni aga tasub internetikasutajatele – ja eriti lastele – meelde tuletada, et tasub valida enda jaoks konkreetsed väärtushinnangud ja rakendada neid nii “päriselus” kui ka internetis.